

KURS NR. 33

Medvirkning i skolen - hvorfor og hvordan

Sørlandsk lærerstevne, 21. oktober 2022

Lise Barsøe, Ina Jagtøien og Janaina Hartveit Lie

Program for dagen

Når	Hva	Hvem
10.00 -10.15	Innramming ; Medvirkning i skolen - hvorfor og hvordan	Lise Barsøe, Ina Jagtøien og Janaina Hartveit Lie
10.15 -11.00	Hvordan legge til rette for medvirkning som et gjennomgående prinsipp	Lise Barsøe
11.00-11.40	30 minutters lunsjpause+10 minutter til forflytning	
11.40-12.45	Hvordan legge til rette for medvirkning som et gjennomgående prinsipp	Lise Barsøe
12.45-13.05	Avsatt tid til besøk på læremiddelutstilling	
13.05 – 14.00	Hva innebærer elevmedvirkning i vurderingsarbeidet?	Ina Jagtøien
14.00 – 14.10	Pause	
14.10 – 15.00	Hvordan legge til rette for elevmedvirkning i spesialundervisningen	Janaina Hartveit Lie

Medvirkning

- Elever har «[...] rett til medverknad» (jf. Opplæringslova, 1998, § 1-1 sjette avsnitt).
- Elevene skal kunne delta i planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen (Utdanningsdirektoratet, 2006).

Hva innebærer medvirkning ?

- En rettighet
- Å ha innflytelse på eget liv
- Å bli tatt hensyn til
- Å bli tatt på alvor
- Ikke det samme som medbestemmelse
- Sammenheng med «til barnets beste», på kort og lang sikt
- Voksent ansvar å bestemme hva elevene kan avgjøre – «ansvarlig rom» er avhengig av alder, modning og personlighet

Refleksjonsoppgave

- Hvordan definerer jeg/vi medvirkning?
- Hvilke implikasjoner har dette for lærer- og elevrollen?

Hvorfor er medvirkning så viktig ?

- Forpliktelse iflg opplæringslov og læreplan
- Likeverd og medvirkning henger sammen
- Utvikling av demokratiske være- og samarbeidsmåter
- Viktig for å utvikle selvstendighet og livsmestring
- Bidrar til indre motivasjon, jfr Deci og Ryans selvbestemmelsesteori, og dermed forutsetninger for mer og dypere læring

Hva er viktige forutsetninger for medvirkning, krav til læreren

- Autoritativ lærer som slipper elevene til, men som også er trygg på eget ansvar for å bestemme det som er nødvendig
- Trygghet nok til å ta imot det uventede og tåle at en ikke alltid har kontroll
- Et sterkt utviklet profesjonelt skjønn
- Ha et bevisst forhold hvordan elevenes sosiale kompetanse kan utvikles og legge til rette for den
- Legge til rette for Habermas' herredømmefrie dialog – utvikle en vitenskapelig tenkemåte
- Helstads tre samtaleformer – akkumulerende, disputerende eller utforskende (Mercer & Littleton, 2007)
- Evne til å stille åpne spørsmål
- Forståelse for viktigheten av å skape relevans i opplæringen

Hva er viktige forutsetninger for medvirkning, krav til klassemiljø og elevene

- Inkluderende klassemiljø hvor det er rom for mangfold
- Trygge og engasjerte elever med god sosial kompetanse, både selvregulering, selvhevdelse og empati er viktig
- Elever som deltar aktivt i sine egne læreprosesser og som har metakognitiv kompetanse
- Trening i god kommunikasjon – Habermas' herredømmefrie dialog

Refleksjonsoppgave

- Hva er mine/våre styrker når det gjelder å fremme elevenes medvirkning?
- Hvilke forutsetninger for medvirkning har jeg/vi behov for å styrke?
- Hva skal være mitt/vårt første skritt?

Læremiddelutstilling

12.45-13.05

Hva innebærer elev-med-virkning i vurderingsarbeidet?

Vurdering for læring er ikke en metodikk, men en måte å tenke på!

Faglig og sosial læring skjer i klasserommets læringsfellesskap gjennom arbeid med fag, temaer, vurdering, arbeidsmåter, strategier...!

Egenvurdering og «råd om veien videre» handler om mer enn faglig vurdering/ veiledning...!

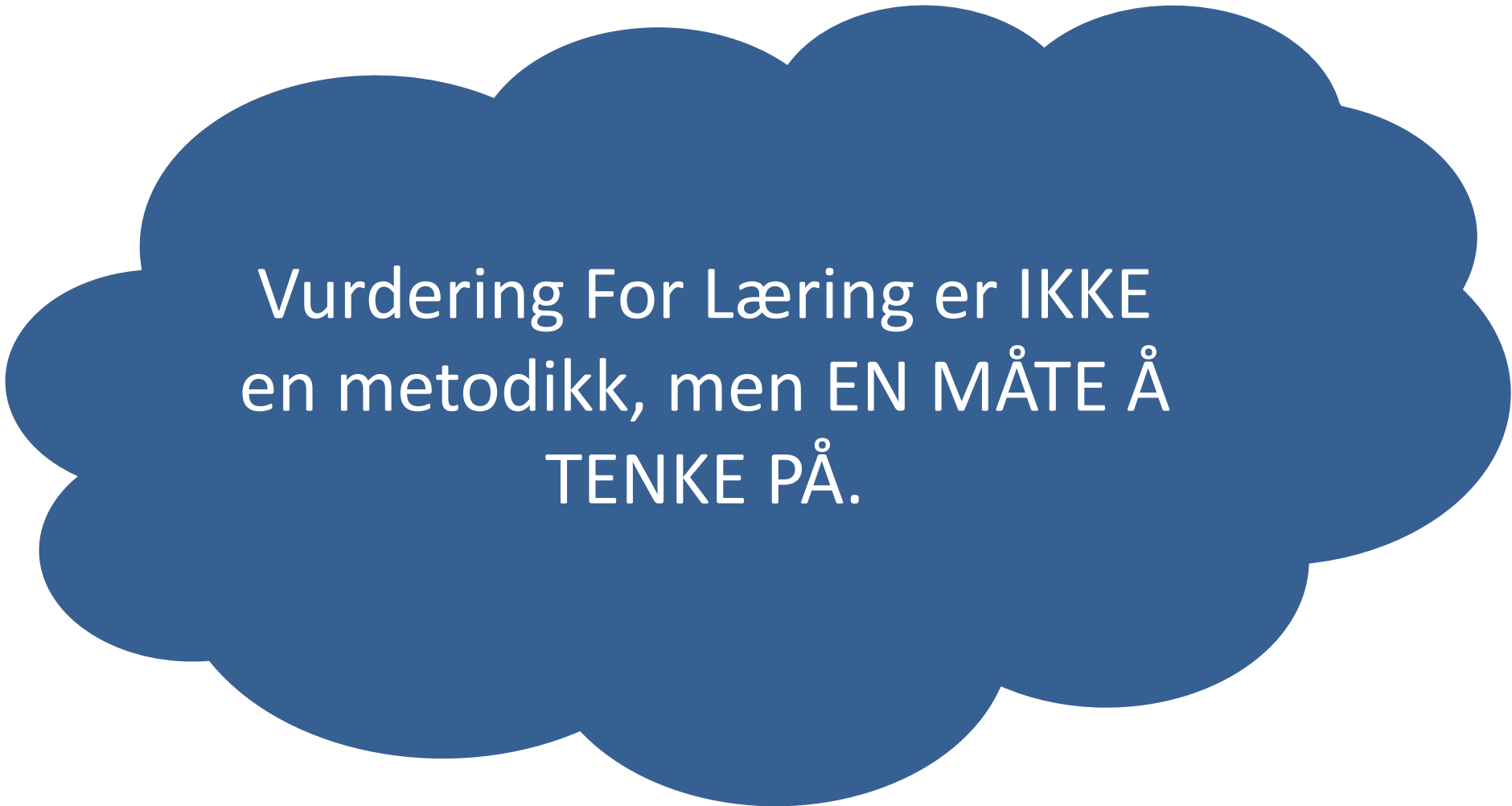
Hvorfor skal vi vurdere?

- Formålet med vurdering i fag er å **fremme læring og bidra til lærelyst underveis i opplæringen, og også gi informasjon om kompetanse underveis og til slutt** ([forskrift til opplæringsloven § 3-3](#)). Det betyr ikke at all vurdering må bidra til lærelyst, men det understreker at **vurderingspraksisen har betydning for elever og lærlingers lærelyst og selvfølelse.**
- Lærelyst skal heller ikke vurderes, men er en del av formålet med vurdering og referer til opplæringslovens formålsparagraf: "Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst". Udir.no

4 prinsipper for vurdering

I underveisvurderingen i fag skal elever, lærlinger, lærekanidater og praksisbrevkanidater

- a. delta i vurderingen av eget arbeid og reflektere over egen læring og faglige utvikling
 - b. forstå hva de skal lære og hva som blir forventet av dem
 - c. få vite hva de mestrer
 - d. få råd om hvordan de kan arbeide videre for å øke kompetansen sin.
- [Se rundskriv om individuell vurdering Udir-2-2020](#)

Vurdering For Læring er IKKE
en metodikk, men EN MÅTE Å
TENKE PÅ.

Med fokus på læring...

Sentrale spørsmål å tenke igjennom

- Hvordan kan man se at det forgår læring i et klasserom?
(hvilke tegn skal man se etter?)
- Hvordan er tilbakemeldinger nyttige for læring?
- Hvordan vet du at du har lært noe?
- Hvordan kan elevene bli mer bevisste på det?
- Hvem er jeg som vurderer?

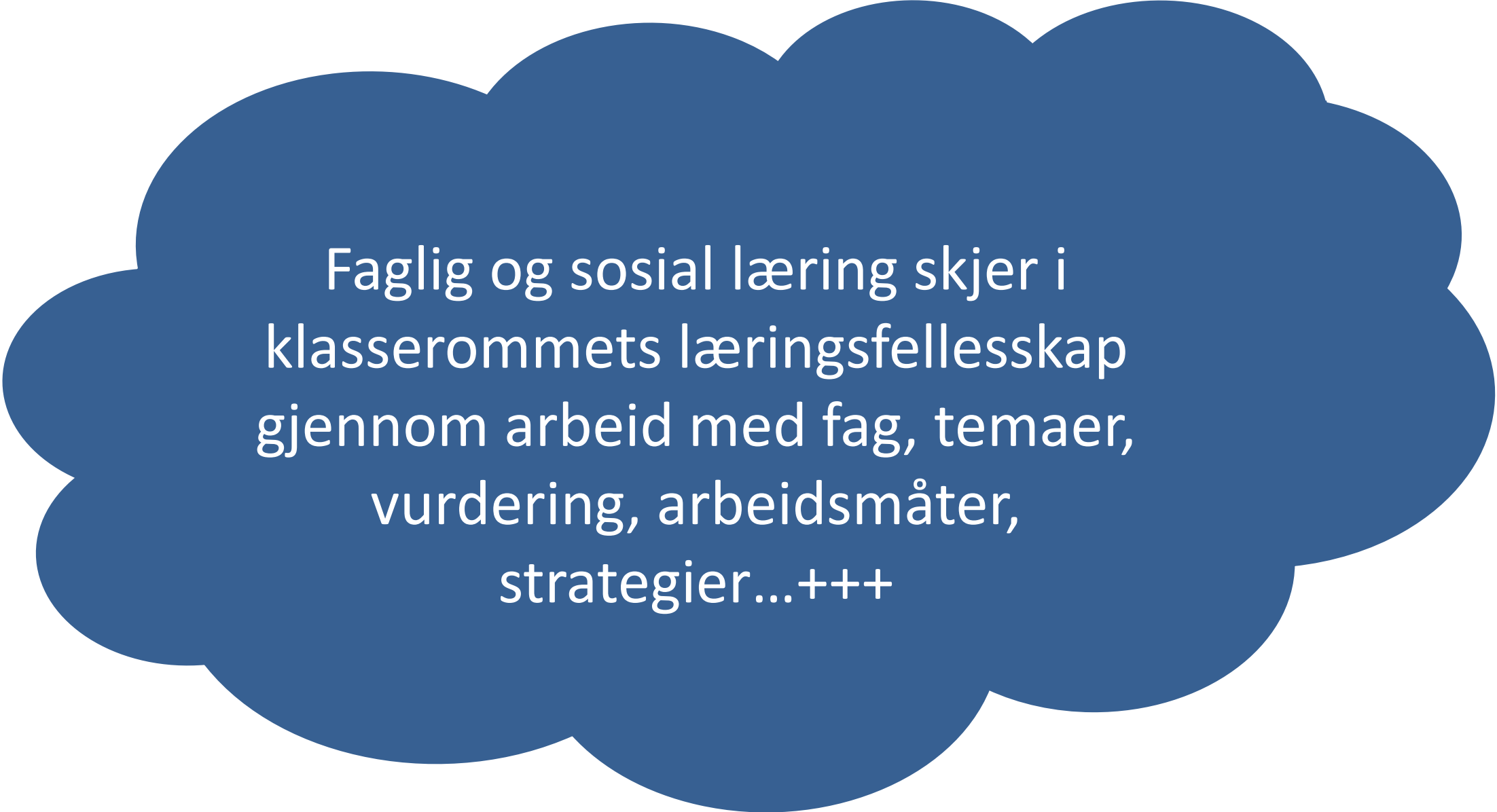
All vurdering som skjer før avslutningen av opplæringen, er underveisvurdering.

*Underveisvurdering i fag skal være en integrert del av opplæringen, og **skal brukes til å fremme læring, tilpasse opplæringen og øke kompetansen i fag.***

Underveisvurderingen kan være både muntlig og skriftlig.

Udir.no

Faglig og sosial læring skjer i
klasserommets læringsfellesskap
gjennom arbeid med fag, temaer,
vurdering, arbeidsmåter,
strategier...+++

Elevinvolvering i læringsarbeidet i klassefellesskapet. Ta dem med i planleggingen...

- Analyse av kompetansemålet(ene) (hva betyr dette for meg/oss akkurat nå)
- Hva kan de om temaet fra før? (førforståelse)
- Hvilke nettsider, artikler, filmer, sider i boka vil være aktuelle?
- Hva skal vurderes og hvordan? (hvordan skal elevene få vist kompetansen sin?)
- Hvilke læringsaktiviteter og arbeidsmåter? (hva skal vi øve på og hvordan?)
- Utforme kriterier sammen (hvordan ser god kvalitet ut?)
- Hvordan kan egenvurdering/hverandrevurdering være hjelpsomt i prosessen?

Det «enkle»...

- Spør og lytt:
 - Hva synes dere om det vi gjorde i denne økta?
 - Hvor god var forklaringen jeg ga nå på en skala fra 1-5?
 - Har dere noen forslag til hva vi kan gjøre for at matematikk-timene skal bli mer motiverende?
 -
 -
- Snakk om og gjør eksplisitt:
 - Hvordan stiller vi utforskende spørsmål? (hvilke spørsmål driver oss videre, hvilke gjør ikke?)
 - Hva trener vi på når vi jobber med dette/disse oppgavene? (hvilket hele er dette en del av?)
 - Hvilken strategi kan være lurt å velge/bruke for å løse dette?
 -

Flytt Vurderingsarbeidet lenger frem i prosessen... -slik at elevene kan bruke vurderingen til noe.

Elin Måge Bjørnegårdslærer

Side likt · 4 t ·

VURDERING TIL SLUTT?

Man må alltid avslutte en periode med en vurdering? Elevene på trinnet vårt har nå et avisprosjekt på tvers av fag. I stede for at vi vurderer den endelige avisen og setter karakter på den, har vi lærerne på trinnet bestemt oss for å vurdere mer underveis. Når et leserinnlegg eller en fagartikkel er ferdig, leverer elevene den inn og får respons (vi har ikke karakterer). Det betyr at de kan jobbe mer med den etterpå, for tekstene skal jo være med i avisen senere.

En tekst er altså ikke ferdig etter at læreren har gitt sin tilbakemelding. Teksten lever videre, den bearbejdes og tas vare på, legges bort og hentes frem igjen. Eleven ser over den igjen før de gir den til redaksjonen sin. Kanskje får den så bli med til et enda lengre liv i en nettavis?

#vurdering #sluttvurdering #avisprosjekt #avis
#tverrfaglig #demokrati #medborgerskap #prosjekt
#skoleprosjekt #nyheter #nyhetssak

My favorite no

Egenvurdering og «råd om
veien videre» handler om mer
enn faglig vurdering/
veiledning...

I undervegsvurderinga i fag skal elevar delta i vurderinga av eige arbeid og reflektere over eiga læring og faglege utvikling

«Tenke på sin egen læring og sette ord på sine egne læringsprosesser»

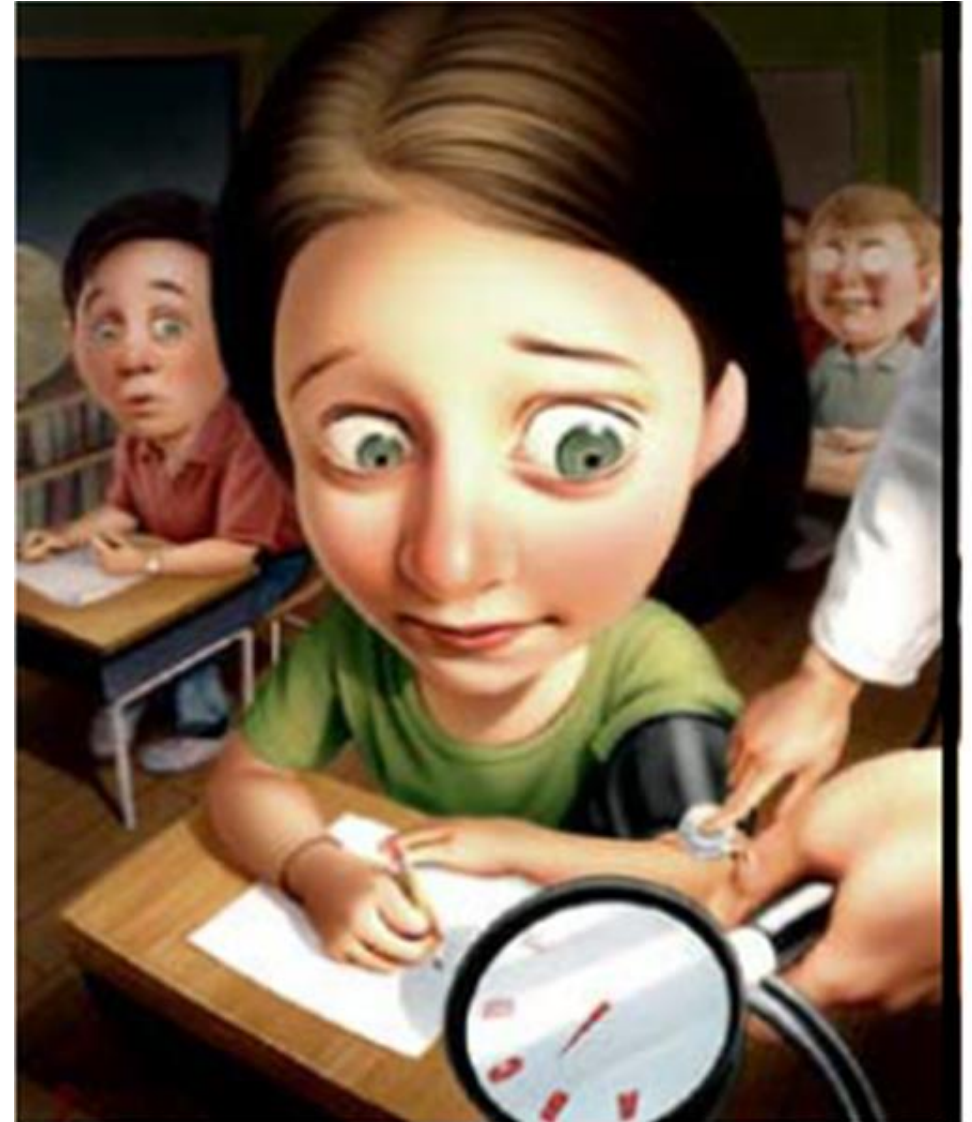
Henning Fjørtoft, NTNU

Hva tenker elevene?

Jeg må:

- Pugge og reprodusere informasjon
- Løse oppgaver som likner på leksene
- Oppdage svaret som læreren ønsker
- Unngå å kritisere oppgaven
- Fokuserer på det de andre elevene sier er viktig
- Det jeg ikke har lært før prøven, vil jeg ikke trenge senere
- Flaks/dagsformen avgjør hvordan det går...

Henning Fjørtoft, 2009

Underveisvurdering og læring som prosess...

Tradisjonelt fokus på sluttproduktet/prøven/presentasjonen, også ved introduksjonen av oppgaver. Må sette fokus på og verdsette prosessen også her...

Verdien av tilbakemeldinger underveis avhenger av:

- Timing
- Form
- Balansen mellom ros og (konstruktiv) kritikk
- Lærerens og elevens mestringsforventninger/mestringstro...

Hvorfor egenvurdering?

Studier viser at egenvurdering fremmer elevens

- Evne til å regulere egen tenkning og atferd, noe som igjen fremmer læringsutbytte
- Indre evne til å kontrollere eget arbeid
- Evne til å sammenligne med egne prestasjoner og ikke andres
- Utholdenhet i arbeidet med en oppgave
- Evne til å reflektere over egne problemløsningsstrategier

(Brown og Harris, 2013)
Henning Fjørtoft, NTNU

A monarch butterfly with orange and black wings is perched on a yellow and orange flower. The background is a soft-focus garden with more similar flowers.

Austins butterfly

<https://vimeo.com/38247060>

Digitale verktøy kan hjelpe oss med å legge merke til/ta vare på prosessene...

Kriterier for lesing

Kriterieark eleven har hjemme

Kriterier	
Stemme	Du leser tydelig og uanstrengt. Det er lett å høre hva du sier.
Tempo	Du har passende variasjon i stemmen og tar pauser der det er naturlig.
uttale	Du har god og riktig uttale, og leser med innlevelse og intonasjon

Ett eksempel fra arbeid med engelsk...

Kriterier for lesing

Vurderingsskjema for lærer

Kriterier		JA!	Må øve litt mer på dette	Kommentar
Stemme	Du leser tydelig og uanstrengt. Det er lett å høre hva du sier.			
Tempo	Du har passende variasjon i stemmen og tar pauser der det er naturlig.			
uttale	Du har god og riktig uttale, og leser med innlevelse og intonasjon			

Underveisvurdering som praksis...elev-med- virkning

Avklar ord og begreper i målet sammen med elevene

La elevene forklare hva målet er
Synliggjør dem

Ta elevene med på å lage mål/ kriterier

La elevene komme med forslag til:
Filmer, nettsteder, arbeidsmåter+++

Modeller
og vis eksempler på godt arbeid

Metakommuniser om læring
Jakt på tegn...

Reflekter høyt sammen med elevene

Åpne for parsamtaler når det stilles spørsmål
Ingen hender

Hold elevene «pålogget»

Varier bruken av åpne og lukkede spørsmål

Bruk læringssamtalene underveis til å hjelpe elevene med å holde fokus

Gi tilbake/ fremovermeldinger

- Muntlig
- Skriftlig
- To stjerner og ett ønske
- Kriteriebasert

Oppsummer læringsarbeidet

Egenvurdering
Tilpass «måten» etter hva dere jobber med, og hva elevene skal bruke den til...

Kameratvurdering – kan være for eksempel:

- To stjerner og ett ønske
- Skjema
- Muntlig tilbakemelding

Reflekter over om det er behov for endringer i undervisningen

Pause 14.00- 14.10

Hvorfor bør elever få erfaring med å medvirke?

- Hva viser forskning?
 - Sammenheng mellom elevers involvering og skoleprestasjoner (Barnard-Brak & Lechtenberg, 2010)
 - Høyere måloppnåelse (Powers et al., 2001)
 - Bedre forståelse for egen IOP (Martin et al., 2006; Martin, Marshall, Sale, 2004)
 - Elever blir mer investert i prosessen (Arndt, Konrad & Test, 2006)
 - Økt treffsikkerhet (Nordahl, 2018; NOU 2019: 23)
- Pedagogisk nytteverdi

Status på elevmedvirkning

- **Barneombudet (2017)**
- Unntaksvis medvirkning i valget om å ha spesialundervisning , samt når og på hvilken måte den skal gjennomføres.
 - «Skolen sier ikke fra om når du får spesialundervisning, du bare får det rett i ansiktet. Jeg vil helst at de skal forberede meg litt på det da. (...) Men jeg får ikke noe varsel på det, skolen er ikke noe flink å si fra på det. Det er litt irriterende for meg som trenger det.»
- **Herlofsen og Lie (2022, s. 55)**
- Elevene blir ikke informert om og tatt med i planleggingen, gjennomføringen eller evalueringen av spesialundervisningen. Elevene får ikke mulighet til å uttale seg.
 - «På samarbeidsmøter [om IOP] prater man alltid om barnet, aldri med. Foreldrene representerer barnet på slike møter, men verdien av den innsikt barnet selv kan komme med, blir fullstendig ignorert (Spesialpedagog G).»

Medvirkning i møter om individuell opplæringsplan fra elever med lærevansker - En kvalitativ intervjustudie

- Tema
 - Elevmedvirkning i IOP-møter i grunnskolen
- Metode
 - Individuelle intervjuer med elever og foresatte
 - Fokusgruppeintervjuer med lærere
- Hovedfunn
 - Elever har en passiv rolle i IOP-møtene
 - Lite medvirkning gjennom å dele eget syn rundt planleggingen av egen opplæring

(Lie, 2020)

Hvordan legge til rette for medvirkning i spesialundervisning?

- Tydelig informasjon
- Enkelt språk
- Juridisk kunnskap
- Lokale retningslinjer for medvirkning

Refleksjon og dialog rundt dagens tema

Hva tar jeg med meg hjem fra dagen i dag?

Hvorfor er det så viktig?

Litteraturliste

- Arndt, S. A., Konrad, M., & Test, D. W. (2006). Effects of the self-directed IEP on student participation in planning meetings. *Remedial & Special Education*, 27(4), 194-207.
<https://doi.org/10.1177/07419325060270040101>
- Barnard-Brak, L. & Lechtenberger, D. (2010). Student IEP Participation and Academic Achievement Across Time. *Remedial and Special Education*, 31(5), 343-349. <https://doi.org/10.1177/0741932509338382>
- Barneombudet. (2017). *Uten mål og mening*. <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/uten-mal-og-mening-om-spesialundervisning-i-norsk-skole>
- Herlofsen, C. & Lie, J. H. (2022). Skoleansattes erfaringer og utfordringer i møte mellom regelverk og pedagogisk praksis. *Spesialpedagogikk*, 87(1), 46–61.
- Lie, J. H. (2020). *Medvirkning i møter om individuell opplæringsplan fra elever med lærevansker: En kvalitativ intervjustudie* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder].
<https://hdl.handle.net/11250/2712369>
- Martin, J. E., Marshall, L. H. & Sale, P. (2004). A 3-Year Study of Middle, Junior High, and High School IEP Meetings. *Exceptional Children*, 70(3), 287-297. <https://doi.org/10.1177/001440290407000302>
- Martin, J. E., Van Dycke, J. L., Greene, B. A., Gardner, J. E., Christensen, W. R., Woods, L. L. & Lovett, D. L. (2006). Direct Observation of Teacher-Directed IEP Meetings. Establishing the Need for Student IEP Meeting Instruction. *Exceptional Children*, 72(2), 187–200.
<https://doi.org/10.1177/001440290607200204>

- Nordahl, T. (2018). Inkluderende fellesskap for barn og unge: Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging.
<https://www.ks.no/contentassets/53a5da025f404022ad59c68b552dc928/inkluderende-fellesskap-for-barn-og-unge-til-publisering-04.04.18.pdf>
- NOU 2019: 23. (2019). *Ny opplæringslov*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-23/id2682434/?ch=1>
- Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Powers, L. E., Turner, A., Westwood, D., Matuszewski, J., Wilson, R., Phillips, A. (2001). TAKE CHARGE for the Future: A controlled field-test of a model to promote student involvement in transition planning. *Career Development for Exceptional Individuals*, 24, 89–104.
<https://doi.org/10.1177/088572880102400107>
- Skivenes, M., & Strandbu, A. (2006). A Child Perspective and Children's Participation, *Children, Youth and Environments*, 16(2), 10–27. <http://homes.ieu.edu.tr/~dhasirci/Hasirci-ARTICLES/IAED-ARCH%20202/Skivenes-Strandbu.ChildPerspective.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2006). *Prinsipper for opplæringen*.
https://www.udir.no/globalassets/upload/larerplaner/fastsatte_lareplaner_for_kunnskapsloftet/prinsipper_lk06.pdf